

Vrijwilliger bij de financiële recherche

Slordigheid maakt je op den duur verdacht

Op afroep neemt Robert Helder op een Zwols politiebureau notariële akten en bijbehorende stukken door. Als beëdigd politievrijwilliger wijst hij zijn collega's van het Finec-team op inconsistenties of ontbrekende informatie. Als docent notarieel recht leert hij studenten vervolgens waarop zij moeten letten.

TEKST Lex van Almelo | BEELD Truus van Gog

‘Als burgemeester van Zwolle en portefeuillehouder Openbare Orde en Veiligheid hecht ik veel waarde aan de bijzondere inzet en betrokkenheid van Robert Helder. Zeker in een tijd waarin ondermijning in toenemende mate een maatschappelijk probleem is. Het tegengaan van witwassen en fraude op alle fronten, zowel vanuit de politiepraktijk als de wetenschap, is daarbij essentieel. Het bijzondere is dat Robert op beide fronten actief is en op die manier voor de nodige kruisbestuiving zorgt. En dat hij als docent zijn kennis doorgeeft en zijn ervaringen deelt met een volgende generatie juristen en politieagenten. Top!’

Zo feliciteerde Peter Snijders, de burgervader van Zwolle, Robert Helder eind januari met de Maatschappelijke Impactprijs 2020 van de Universiteit Utrecht. Als universitair docent scherpt Helder het fraudebewustzijn en niet-pluisgevoel van aankomende notarissen aan en doet hij onderzoek naar de grenzen van het verschoningsrecht. Daarbij maakt hij dankbaar gebruik van wat hij tegenkomt in de politiedossiers die hij als beëdigd vrijwilliger mag inzien.

AFGEPLAKT

Robert Helder heeft tweeëntwintig jaar gewerkt in het notariaat. Zo was hij van 2000 tot 2013 senior kandidaat-notaris bij Nysingh in Zwolle en was hij in de drieënhalf jaar daarvoor waarnemer op het kantoor van A.C. de Vries in Zwartsluis. Na zijn promotie op *De juridische infrastructuur van de maatschappelijke onderneming* in 2013 werd hij universitair docent privaatrecht en notarieel recht in Utrecht. Een paar jaar geleden vroeg Jennifer Dresscher, politievrouw en medebestuurder van de Stichting Meedoen Zwolle, aan Helder of hij niet eens kon kijken naar de notariële documenten die zij in een onderzoek naar mogelijk fraude was tegengekomen. ‘Ik heb toen op het politiebureau in Zwolle allerlei stukken zitten bekijken, waarin gedeelten waren afgeplakt. Daarna wilden zij mij vaker laten meekijken. Maar dan was het handiger als ik zelf de politiedossiers in kon. Daarom ben ik in oktober 2018 – na een screening door de AIVD – aangesteld en beëdigd als vrijwilliger bij het Finec-team Zwolle. Ik sta niet op de loonlijst en ben op afroep beschikbaar. Nee, ik word niet uit mijn bed gebeld, want zo’n haast heeft dit werk niet. Het komt erop neer dat ik zaterdagochtend op een flexplek in het politiebureau achter een beveiligde laptop stukken zit te lezen.’

ROOKGORDIJN

Voor hij daaraan begint, heeft Helder de samenvatting doorgenomen van wat de recherche al van de zaak weet. ‘De structuren zijn vaak knap ingewikkeld, omdat fraudeurs een rookgordijn leggen. Ik lees vooral akten en de onderliggende stukken. Daarbij let ik op wat ongebruikelijk is, inconsequent, op feiten die niet op elkaar aansluiten. Je ziet bijvoorbeeld twee keer partij A en weet dat B en C nog ergens moeten zijn. Je ziet in de leveringsakte staan dat een bedrijfspand al vijf jaar in gebruik is bij een bv, terwijl uit een andere akte blijkt dat de bv pas een jaar geleden is opgericht. Of ik zie dat de oprichtingsdatum niet in de oprichtingsakte staat. Dat kan een slordigheid van de notaris zijn, maar kan ook wijzen op fraude. Of dat zo is, onderzoek ik niet zelf; ik zet de financieel rechercheurs op een spoor. Bij het Openbaar Ministerie liggen nu drie zaken waaraan ik heb meegewerkt. Of dat inderdaad fraude is, moet de rechter beslissen.’

‘Criminaliteit is dichterbij dan je denkt; het is geen andere wereld’

In deze dossiers worden partijen verdacht van witwassen door vastgoed- en aandelentransacties met bv's. 'Een bv wordt opgericht met een kapitaal van 1 euro en een paar maanden later verkocht voor een paar ton. Notarissen zijn verplicht vragen te stellen over de koopprijs of de waardesprong en moeten kijken of de gegeven verklaring wel geloofwaardig is. Op grond van mijn ervaring zeg ik: die verplichting is er niet zonder reden. Ook in het ondernemingsrecht zie je ABC-transacties. Of bv's die meer omzet hebben dan klanten.'

GRONINGER AKTE

Tot de afwijkingen die Helder de wenkbrauwen doen fronsen, behoren ook hypotheekakten die niet aansluiten op de gangbare financieringsnormen. 'Dat roept de vraag op of de transactie een reële basis heeft. Of dat wij bepaalde informatie missen. Soms is er niets aan de hand. Dan kan ik zeggen dat het niet ongebruikelijk is om alvast vastgoed te leveren,

terwijl de koopprijs pas betaald moet worden als voldaan is aan een opschortende voorwaarde. Dan leg ik uit dat de Groninger akte heel acceptabel is.'

'Waar ik steil van achterover sloeg? (zucht) Ik zag een akte waarbij een pandrecht werd overgedragen zonder de vordering. Dat kan niet, dat is nietig en juridisch gezien een losse flodder. Wat daar achter zit, wordt momenteel onderzocht. Het is niet gezegd dat dit fraude is. Maar het kan een betaalmiddel zijn. Of iemand die wordt opgelicht.'

'Mij word regelmatig gevraagd of de notaris het had moeten zien. Dat is niet altijd zo. Criminelen worden steeds vernuftiger. De ABCD-transactie op één middag is verleden tijd; de transacties worden gespreid in tijd en over regio's. Sommige notarissen zijn zelf crimineel. Maar je ziet vaker dat criminelen dankbaar gebruikmaken van notarissen die heel servicegericht zijn. Sommige notarissen zijn zo integer dat zij zich niet kunnen voor-

stellen dat een ander dat niet is. Criminaliteit is dichterbij dan je denkt; het is geen andere wereld. Als ik een zaal vol studenten heb, dan weet ik dat er eentje eindigt in het hoofdbestuur van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) en eentje in de gevangenis.'

PANAMA

'In Nederland zijn notarissen van oudsher niet zo kritisch op transacties. De onthulling van de Panama Papers vond iedereen vrij opzienbarend, maar in de jaren negentig van de vorige eeuw wist iedereen dat het zo ging. Ontwijking vonden notarissen legaal en dat is het ook. Maar tegenwoordig is men wel alerter op beroepsethiek. Je ziet nu dat bestuurders zich achter een bv verschuilen om te doen wat zij zelf niet mogen. Om die reden gebruiken fraudeurs ook steeds vaker stichtingen. Als enig bestuurder van een stichting kun je heel goed onder de radar blijven. Dus als een stichting maar één bestuurder heeft, moet dat te denken geven.'

'Bewustwording is het belangrijkste bij studenten. Tegen hen zeg ik dat slordigheid op een gegeven moment een verdenking oproept. De informatie uit akten wordt geregistreerd bij de Kamer van Koophandel, bij het Kadaster, bij de Belastingdienst. Vroeg of laat trekken vreemde zaken de aandacht van de financiële recherche. Wees daarom als notaris transparant over de achtergronden van een transactie, wees nieuwsgierig en beoordeel alle informatie die je aangeleverd krijgt op geloofwaardigheid. En raadpleeg bij twijfel de vertrouwensnotaris of de KNB.' ■